

Tussen twee werelden

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Suleika Jaouad

Tussen twee werelden

Wat bijna doodgaan mij leerde over het leven

Vertaald door Frans Reusink

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 3616 4

© 2020 Suleika Jaouad

© 2022 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,
Amsterdam en Frans Reusink

Oorspronkelijke titel *Between Two Kingdoms*

Oorspronkelijke uitgever Random House

Omslagontwerp bij Barbara

Omslagillustratie © Daniel Schechner

Foto auteur © Lise-Ann Marsal

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

*Voor Melissa Carroll en Max Ritvo – de drijvende
krachten achter dit alles. En voor alle anderen
die de rivier te vroeg zijn overgestoken.*

Tot aan de dood is het een en al leven.

– Miguel de Cervantes

Inhoud

Opmerking van de auteur *II*

I

- 1 Jeuk *15*
- 2 Métro, Boulot, Dodo *23*
- 3 Eierschalen *30*
- 4 Reizen door de ruimte in een steeds hoger tempo *35*
- 5 In Amerika *45*
- 6 Opsplitsing *54*
- 7 Bijwerkingen *57*
- 8 Beschadigd *63*
- 9 Luchtbelmeisje *75*
- 10 Stop-time *89*
- 11 Muurvast *98*
- 12 Klinische blues *105*
- 13 Het Honderddagenproject *112*
- 14 Transplantatietango *118*
- 15 Aan beide zijden van een telescoop *128*
- 16 Hope Lodge *138*
- 17 Chronologie van de vrijheid *149*
- 18 De straathond *156*

- 19 Aquareldromen 161
- 20 Een bont gezelschap 171
- 21 Zandloper 178
- 22 Onze grenzen 187
- 23 De laatste mooie nacht 192
- 24 Klaar 196

II

- 25 Tussenfase 203
- 26 Overgangsrituelen 220
- 27 Terugkeer 231
- 28 Voor de achterblijvers 247
- 29 Een lang uitstapje 258
- 30 Op de huid geschreven 269
- 31 De waarde van pijn 277
- 32 Salsa en de overlevenden 290
- 33 'Een Brooke doen' 303
- 34 Naar huis 321

Nawoord 343

Dankbetuiging 347

Opmerking van de auteur

Voor het schrijven van dit boek heb ik me gebaseerd op mijn dagboeken, medische rapporten en vraaggesprekken die ik heb gevoerd met een groot deel van de mensen die een rol spelen in dit verhaal, en natuurlijk op mijn eigen herinneringen. Daarnaast heb ik brieffragmenten toegevoegd, waarvan sommige ten behoeve van de bondigheid enigszins zijn aangepast.

Om de anonimiteit van bepaalde mensen te kunnen waarborgen, heb ik karakteristieke details gewijzigd en de volgende namen veranderd, in alfabetische volgorde: Dennis, Estelle, Jake, Joanie, Karen, Sean en Will.

I

Jeuk

Het begon met jeuk. Geen overdrachtelijke kriebel, die je voelt als je een reis rond de wereld wilt maken of omdat je midden in een quarterlifecrisis zit, maar letterlijke, lichamelijke jeuk. Een gekmakende jeuk waardoor ik mijn huid wilde openkrabben en die me 's nachts uit mijn slaap hield, en die tijdens mijn afstudeerjaar de kop opstak, aanvankelijk boven op mijn voeten en daarna ook verder naar boven, in mijn kuit en mijn dijen. Ik probeerde zo weinig mogelijk te krabben, maar de jeuk was meedogenloos en teisterde mijn huid alsof ik door duizend onzichtbare muggen was gestoken. Zonder dat ik besepte wat ik aan het doen was, kroop mijn hand langs mijn benen omlaag en woelde ik met mijn nagels in de stof van mijn spijkerbroek, op zoek naar verlichting, waarna ze onder de zoom door gleden om zich direct in het vlees zelf te boren. Ik krabde in het filmlab op de campus, waar ik een parttime baantje had. Ik krabde onder het grote houten bureau dat in mijn studiecél in de bibliotheek stond. Ik krabde terwijl ik met mijn vrienden aan het dansen was op de van bier glanzende vloeren in keldercafés. Ik krabde in mijn slaap. Mijn benen werden al snel ontsierd door een heuvellandschap van vocht afscheidende wondjes, dikke korsten en verse littekens, alsof iemand erop had geslagen met stekelige distels. Bloederige voortekenen van een steeds heviger strijd die zich in mij afspeelde.

‘Het kan een parasiet zijn die je hebt opgelopen toen je studeerde in het buitenland,’ zei een Chinese kruidengenezer tegen me, die me naar huis stuurde met onwelriekende supplementen en bitter smakende thee. Een verpleegkundige van het universitaire gezondheidscentrum dacht dat

het eczeem was en raadde me aan een crème te gebruiken. Een huisarts vermoedde dat het door stress werd veroorzaakt en gaf me een kalmeringsmiddel. Maar niemand wist zeker wat er aan de hand was, dus ik probeerde er niet al te zwaar aan te tillen. Ik hoopte dat het vanzelf over zou gaan.

Elke ochtend zette ik de deur van mijn kamer in het studentenhuis op een kier, keek de gang in en liep zo snel ik kon met een handdoek om me heen naar de gemeenschappelijke badkamer voordat iemand mijn ledematen kon zien. Ik waste mijn huid met een natte doek en zag de karmozijnrode strepen in de afvoer van de douche sijpelen. Ik smeerde mezelf in met apothekersdrankjes die waren gemaakt van toverhazelaarextract en kneep mijn neus stevig dicht als ik die bittere theebrouwsels dronk. Toen het buiten te warm werd om elke dag een spijkerbroek te dragen, schafte ik een verzameling niet-doorschijnende zwarte panty's aan. Ik kocht donkergekleurde lakens om de roestkleurige vlekken te maskeren. En als ik seks had, had ik seks met de lichten uit.

Tegelijk met de jeuk kwamen de hazenslaapjes. De hazenslaapjes die twee uur, toen vier uur, en toen zes uur duurden. Hoeveel ik ook sliep, mijn lichaam leek er geen baat bij te hebben. Ik viel in slaap tijdens orkest-repetities en sollicitatiegesprekken, ik sliep dwars door deadlines en eet-afspraken heen, en als ik wakker werd voelde ik me nog vermoeider. 'Ik heb me mijn hele leven nog nooit zo moe gevoeld,' bekende ik aan mijn vrienden toen we op een dag naar college liepen. 'Ik ook, ik ook,' zeiden ze meevoelend. Iedereen was moe. We hadden het afgelopen semester meer zonsopkomsten meegemaakt dan in ons hele leven, een combinatie van vele uren in de bibliotheek om onze eindschiptie af te maken, gevolgd door feesten met veel drank die doorgingen tot in de vroege ochtend. Ik woonde midden op de campus van Princeton, op de bovenste verdieping van een studentenhuus in gotische stijl, gekroond met torentjes en vermetel kijkende gargouilles. Aan het eind van weer zo'n lange nacht kwamen mijn vrienden vaak samen in mijn kamer voor een slaapmutsje. Mijn kamer beschikte over grote kathedraalvensters, en wij vonden het prettig om met onze benen naar beneden bungelend op de vensterbanken te zitten kijken naar dronken feestvierders die naar huis stommelden terwijl de eerste geelbruine zonnestralen op het stenen plaveisel van de binnenplaats schenen. We zouden bijna afstuderen en waren vastbesloten samen van deze

laatste weken te genieten voordat we zouden uitzwermen, zelfs als we het uiterste van ons lichaam moesten vragen.

En toch was ik bang dat mijn moeheid anders was.

Als ik, nadat iedereen was vertrokken, alleen in mijn bed lag, voelde ik dat er onder mijn huid een groot feestmaal gaande was: er was iets wat zich een weg baande door mijn aderen, iets wat mijn gezondheid aantastte. Terwijl mijn energievoorraad uitgeput raakte en de jeuk verhevigde, maakte ik mezelf wijs dat dit kwam doordat de vraatzucht van de parasiet verder toenam. Maar diep vanbinnen twijfelde ik of er überhaupt een parasiet was. Ik begon me af te vragen of ikzelf het werkelijke probleem was.

In de maanden die volgden voelde het alsof ik op zee ronddobberde, bijna zonk en me probeerde vast te klampen aan alles wat als boei zou kunnen dienen. Eventjes lukte me dat ook. Ik studeerde af en net als veel van mijn jaargenoten vertrok ik naar New York City. Op een advertentiewebsite vond ik een aanbieding voor een vrije slaapkamer op een grote zolderverdieping boven een winkel met kunstenaarsbenodigdheden in Canal Street. Het was de zomer van 2010 en een hittegolf had de zuurstof uit de stad gezogen. Toen ik vanuit de metro op straat kwam, walmdde de stank van rottend vuilnis me tegemoet. Forensen en horden toeristen op zoek naar namaakdesigntassen verdrongen elkaar op de trottoirs. Het appartement lag op de tweede verdieping en had geen lift. Tegen de tijd dat ik mijn koffer tot aan de voordeur had gesleept, was mijn witte topje veranderd in een doorkijkhemdje. Ik stelde me voor aan mijn nieuwe huisgenoten, negen in totaal. Het waren allemaal twintigers die enthousiast ergens mee bezig waren: drie acteurs, twee modellen, een kok, een sieradenontwerper, iemand die net was afgestudeerd en een financieel analist. Voor 800 dollar per persoon hadden we elk onze eigen raamloze grot op die verdieping, die was ingedeeld door middel van flinterdunne gipswandjes door een eigenaar die er op die manier alles uit haalde wat erin zat.

Ik had een zomerstage weten te bemachtigen bij het Center for Constitutional Rights. Toen ik op mijn eerste dag binnenkwam, was ik ervan onder de indruk dat ik me in dezelfde ruimte bevond als een aantal van de meest onverschrokken burgerrechtenadvocaten van het land. Het voelde als belangrijk werk, maar de stage was onbetaald en wonen in New York City voelde alsof ik met een enorm gat in mijn broekzak rondliep. Al snel

was ik door de 2000 dollar heen die ik in de loop van het studiejaar gespaard. Zelfs met de inkomsten van het oppas- en restaurantwerk dat ik 's avonds deed kwam ik nauwelijks rond.

Als ik me mijn toekomst voorstelde, die uitgestrekt maar leeg voor me lag, raakte ik vervuld van angst. Maar op momenten waarop ik mezelf toestond te dagdromen, vond ik het ook wel opwindend. De mogelijkheden wat betreft wie ik zou worden en waar ik uiteindelijk terecht zou komen leken oneindig, een lint dat veel verder uitgerold kon worden dan tot waar mijn geestesoog kon reiken. Ik stelde me een carrière voor als buitenlands correspondent in Noord-Afrika, waar mijn vader vandaan komt en waar ik als kind een tijdje heb gewoond. Ook speelde ik met het idee om rechten te gaan studeren, wat een verstandiger keuze leek te zijn. Eerlijk gezegd had ik geld nodig. Ik had alleen maar een Ivy League-universiteit kunnen bezoeken omdat ik een volledige studiebeurs had gekregen. Maar daar, in de echte wereld, had ik niet de vangnetten waarover veel van mijn jaargenoten beschikten: trustfondsen, familiebetrekkingen, salarissen van zes cijfers op Wall Street.

Het was gemakkelijker me zorgen te maken over de onzekerheden die voor me lagen dan me bezig te houden met een andere, veel verontrustender verandering. Tijdens mijn laatste semester had ik ter bestrijding van de moeheid vaak energiedrankjes met cafeïne gedronken. Toen die niet meer werkten, had een jongen met wie ik in die tijd afsprak mij nu en dan wat van zijn ritalin gegeven om de examens te overleven, maar dat hielp op zeker moment ook niet meer. Cocaïne was een belangrijke partydrug in mijn vriendenkring en er was altijd wel iemand die gratis een lijntje aanbood. Niemand keek er vreemd van op toen ik ook af en toe een lijntje snoof. Mijn kamergenoten in het huis op Canal Street bleken ook wel van een feestje te houden. Ik nam mijn pepmiddelen zoals een ander nog een extra kopje espresso neemt: het doel heiligde de middelen, het was een manier om mijn steeds ingrijpender uitputting te bestrijden. In mijn dagboek schreef ik: *Het hoofd boven water houden*.

In de laatste dagen van de zomer kostte het me moeite mezelf nog te herkennen. Het gedempte geluid van mijn wekker sneed als een bot mes door mijn droomloze slaap. Elke ochtend strompelde ik uit bed en ging ik, om de schade op te nemen, voor de spiegel staan, die tot de vloer reikte. Op

telkens nieuwe plaatsen werden mijn benen ontsierd door opengekrabde wonden en strepen opgedroogd bloed. Mijn haar hing in doffe, chaotische golven tot op mijn middel en ik was te moe om het te borstelen. Onder mijn grote, bloeddorpen ogen verdiepten grauwe, sikkelvormige putten zich tot donkere manen. Ik voelde me te afgepeigerd om het zonlicht nog te kunnen verdragen en verscheen steeds later op mijn stage, en op een dag kwam ik helemaal niet meer.

Ik had een hekel aan de persoon die ik aan het worden was: iemand die onbesuisd aan elke nieuwe dag begon en voortdurend in beweging was, maar zonder ook maar enig idee welke richting ze op ging. Iemand die probeerde te achterhalen wat ze in perioden van tijdelijk geheugenverlies had uitgevoerd, elke avond weer, als een soort privédetective. Iemand die voortdurend haar beloften niet nakwam, iemand die zich te zeer schaamde om de telefoontjes van haar ouders te beantwoorden. Dit ben ik niet, dacht ik, terwijl ik vol walging naar mijn spiegelbeeld keek. Het werd tijd dat ik orde op zaken stelde. Ik moest een echte baan zien te vinden, eentje waarmee ik geld zou verdienen. Ik moest afstand nemen van mijn universiteitsvrienden en van mijn huisgenoten op Canal Street. Ik moest weg uit New York City, en snel ook.

Op een ochtend in augustus, een paar dagen nadat ik was opgehouden met mijn stage, stond ik vroeg op, ging met mijn laptop op de brandtrap zitten en begon een baan te zoeken. Het was een zomer zonder regen geweest: de stralende zon had mijn huid gebruid en liet overal op mijn benen waar littekens waren ontstaan kleine witte vlekken achter, als braille. Mijn oog viel op een betrekking als juridisch medewerker bij een Amerikaans advocatenkantoor in Parijs en in een opwelling besloot ik te solliciteren. De hele dag was ik bezig met mijn sollicitatiebrief. Ik zorgde er wel voor dat ik erin vermeldde dat Frans mijn eerste taal was en dat ik ook wat Arabisch sprak, waarmee ik hoopte een voorsprong op mijn concurrenten te realiseren. Juridisch medewerker was niet mijn ideale baan – ik wist niet eens wat het precies inhield –, maar het leek me wel iets waar je je op een zinnige manier mee bezig kon houden. Vooral dacht ik dat een andere omgeving me zou kunnen behoeden voor een steeds roekeloziger gedrag. Verhuizen naar Parijs stond niet op mijn bucketlist, het was eerder een ontsnappingsplan.

Een paar dagen voordat ik de stad voorgoed zou verlaten, zat ik op het derde feestje van die nacht, waar investeringsbankiers met opstaande kragen boven lijnen cocaïne zo dik als slakken gebogen zaten en met bezwete hoofden geanimeerd zaten te praten over hun aandelenpakketten, het zomerhuisje dat ze in Montauk hadden gehuurd en meer van dat soort onderwerpen. Het was vijf uur in de ochtend en ik voelde me hier niet prettig. Ik wilde naar huis.

Badend in de blauwe rook van mijn sigaret stond ik alleen op het trottoir en zag de nachthemel om me heen langzaam maar zeker lichter worden. Manhattan was in rust in dat vluchtige uurtje nadat de vuilniswagens hun ronde hadden gemaakt en voordat de eerste cafés opengingen. Ik had al tien minuten op een taxi staan wachten toen een jongen die ik herkende van het feest op me af kwam lopen en vroeg of hij een sigaret kon bietsen. Het was mijn laatste, maar toch gaf ik hem. Hij stak hem op en beschermde het uiteinde ervan met zijn hand, die zo groot was als een honkbalhandschoen. Hij lachte toen hij de rook uitblies en we stonden beiden met onze voeten te schuifelen terwijl we elkaar verlegen aankeken en vervolgens onze blik op de lege straat richtten.

‘Zullen we een taxi delen?’ vroeg hij. Er kwam één taxi onze richting op rijden en zijn vraag leek onschuldig, dus ik zei dat het prima was en we klommen in de taxi. Pas nadat ik de chauffeur mijn adres had opgegeven, besepte ik dat die jongen me had gevraagd een taxi te delen zonder dat hij wist waar ik naartoe moest.

Doorgaans was ik niet zo dom om met vreemde mannen in taxi's te stappen. Mijn vader, die in de jaren tachtig in de East Village had gewoond, toen de stad werd geteisterd door misdaad, zou er ernstig bezwaar tegen hebben gemaakt. Maar er was iets met die jongen waardoor ik me veilig voelde en wat me intrigeerde. Zijn ruige, door de zon gebleekte haar hing voor een paar intelligente, blauwe ogen. Met zijn slanke postuur, hoekige kaken en kuiltjes in zijn wangen was hij opvallend knap, maar zijn gedrag was zeer onaantrekkelijk: hij nam een nederige houding aan die deed vermoeden dat hij zich er niet van bewust was hoe knap hij was.

‘Je bent misschien wel de langste persoon die ik ooit heb ontmoet,’ zei ik, terwijl ik hem vanuit mijn ooghoeken opnam. Met zijn indrukwekkende een meter achtennegentig zat hij met zijn knieën tegen de stoel van de chauffeur gedrukt.